

SOR infoboekje

Onderzoek oudere Turkse en Marokkaanse
migranten in Rotterdam

Datum: 27 mei 2019

Inhoudsopgave

Aanleiding onderzoek

Methodologie

Resultaten

Wensen en behoeften in wonen

Wensen en behoeften in welzijn

Wensen en behoeften in zorg

Conclusie

Colofon

Aanleiding onderzoek

Rotterdam is dé multiculturele stad van Nederland. In deze stad wonen mensen van zo'n 170 verschillende nationaliteiten. Dit levert een enorme rijkdom aan diversiteit op waar we als stad trots op mogen zijn. Een rijkdom aan nationaliteiten kan leiden tot een grote diversiteit aan behoeften, bijvoorbeeld op het gebied van het wonen. De oudere migranten zijn in de jaren '60 in het kader van arbeidsmigratie naar Nederland gekomen met het vooruitzicht om op enig moment weer naar het thuisland terug te keren. Deze groepen wonen reeds geruime tijd in Nederland en vaak in dezelfde woning. Een woning met een lage huurprijs en doorgaans in de slechtere buurten van de stad. Een woning die veelal niet geschikt is om ouder in te worden. Definitieve terugkeer naar het

land van herkomst gebeurt vaak niet meer. De oudere migranten blijven in Nederland en willen hier ouder worden.

Als categorale woningcorporatie is SOR er voor alle ouderen in de regio Rotterdam en specifiek voor de kwetsbare ouderen. Met kwetsbaar wordt bedoeld op ouderen met een laag inkomen en/of een zorgbehoefte. SOR heeft haar diensten, dienstverlening en woningen aangepast aan de doelgroep en het langer thuis wonen. SOR werkt aan een thuisgevoel voor iedereen, samen met haar partners op het gebied van welzijn en zorg. De migranten zijn een belangrijke doelgroep binnen de groep ouderen in Rotterdam. Ze nemen een aanzienlijk deel in, zo'n 35% van de ouderen in Rotterdam, en nemen in aandeel toe. Van de vijf grootste groepen migranten, de

mensen uit Suriname, Turkije, Marokko, Nederlandse Antillen en Kaapverdië, zijn de ouderen uit Turkije en Marokko het minst evenredig vertegenwoordigd in onze woongebouwen. Daarom zijn de woonwensen en zorgbehoeften van de Turkse en Marokkaanse (toekomstige)

ouderen nader onderzocht aan de hand van de volgende onderzoeksvraag:

Welke voorkeur heeft de Turkse en Marokkaanse (toekomstige) oudere wat betreft wonen en zorg en welke wensen en behoeften wegen mee?

Methodologie

Er is veel wetenschappelijke literatuur beschikbaar over wensen en behoeften wat betreft wonen en zorg van Turkse en Marokkaanse ouderen. Deze literatuur is uitgebreid onderzocht, waarbij de uitkomsten getoetst zijn aan de Rotterdamse praktijk. Het empirische onderzoek is gedaan op basis van de kwalitatieve methode. Aangezien dit onderzoek zich richt op het begrijpen vanuit het perspectief van de Turkse en Marokkaanse ouderen, is er gebruik gemaakt van diepte-interviews en focusgroepen met een semi-gestructureerde aanpak. Daarnaast, om de woonwens en zorgbehoeften van Turkse en Marokkaanse (toekomstige) ouderen beter te begrijpen zijn er zoveel mogelijk open vragen gebruikt. Om de privacy van de respondent te garanderen zijn de diepte-interviews en de namen niet

openbaar gemaakt. Na het afnemen van de diepte-interviews volgde het onderzoeksproces. De diepte-interviews zijn getranscribeerd en per respondent open gecodeerd. Daaropvolgend is de methode van constante vergelijking toegepast, waarin constant is gezocht naar overeenkomsten en tegenstellingen in de data. Het punt van verzadiging kwam bij 25 respondenten.

Voor het vinden van respondenten zijn verschillende technieken gebruikt. Ten eerste is het sociale netwerk van de onderzoekster aangesproken. Daarnaast is er contact gezocht met verschillende (ouderen) migranten organisaties, zoals stichting Lokaal, MOBIN (Marokkaanse Ouderen Bond In Nederland), SPIRIT 55+ en NOOM (Netwerk van Organisatie van Oudere Migranten). Ook is er con-

tact gelegd met verschillende moskeeën (waaronder moskee De Middenweg en Markaz Arrahme in Rotterdam) en buurthuizen zoals Huis van de Wijk - Stichting Dock in Kralingen-Crooswijk. Vervolgens is de sneeuwbal-methode toegepast.

Bij het selecteren van de respondenten zijn er verschillende eisen gesteld. Ten eerste moeten de respondenten van Turkse of Marokkaanse afkomst zijn. Tevens moeten zij specifiek in Rotterdam woonachtig zijn. Daarnaast zijn er twee leeftijdscohorten ontwikkeld. De eerste cohort is tussen 50 en 65 jaar, ook wel de toekomstige oudere genoemd. Er is specifiek gekozen voor deze leeftijds-categorie, omdat men pas een woning bij SOR kan huren vanaf de leeftijd van 50 jaar. De tweede cohort is 65+, ook wel de huidige oudere genoemd. Tot slot is het niet van belang dat de respondenten een redelijke beheersing van de Nederlandse taal hebben.

Ondanks dat de interviews in het Nederlands zijn afgenomen, werd er, wanneer nodig, gebruik gemaakt van een tolk. Verder zijn er geen specifieke eisen gesteld aan opleidingsniveau of beroep (dan al niet met pensioen).

Resultaten

Het idee was om een onderscheid te maken tussen de woonwensen en zorgbehoeften van huidige- en van toekomstige Turkse en Marokkaanse ouderen. Bij het schrijven van de resultaten is echter geen significante discrepantie gevonden, waardoor de uitkomsten niet per herkomst zijn weergegeven. De uitkomsten worden uitgesplitst op de thema's wonen, welzijn en zorg.

Wensen en behoeften in wonen

Turkse en Marokkaanse (toekomstige) ouderen wonen vaak al tientallen jaren in hetzelfde huis. Het merendeel van de respondenten wil wel uit hun huidige huis verhuizen (enkel als ze er wat betreft voorzieningen op vooruit gaan en de huur laag blijft), maar niet uit hun huidige buurt. De reden is dat het huis vaak gebreken heeft, zoals de afwezigheid van een lift of een te klein toilet / douche. Verhuizen blijkt echter moeilijk voor deze doelgroep, niet alleen door de vaak slechte financiële situatie waarin zij verkeren, maar ook door communicatieproblemen en onwetendheid van het woonruimteverdeelsysteem.

Uit de data blijkt verder dat Turkse en Marokkaanse (toekomstige) ouderen verschillende wensen en behoeften hebben wat betreft een eventuele verhuizing. Veel van deze wensen en

behoeften zijn typische wensen en behoeften die alle ouderen hebben, zoals een gelijkvloerse woning, lift, hoog toilet en/of ruime douche. Daarnaast zijn er ook typerende woonwensen blootgelegd, zoals de behoeften aan minimaal twee slaapkamers. Ook is het vaak van belang dat de huur laag is (onder de huurtoeslag grens). Ondanks dat de literatuur heel stellig was wat betreft de behoeften aan een afgesloten keuken, wordt dat in dit onderzoek niet eenduidig bevestigd door de respondenten. Er kan echter wel geconcludeerd worden dat er een lichte voorkeur is voor een gesloten keuken. Belangrijker is dat de keuken voldoende groot is om er een (eet)tafel in kwijt te kunnen. Bovendien kan geconcludeerd worden dat er ook een grote behoefte is aan een buiten, wat zich al dan niet vertaalt in een tuin.

Wat betreft de wensen en behoeften qua locatie, willen de Turkse en Marokkaanse (toekomstige) ouderen bijna nooit verhuizen uit hun huidige buurt. Dit vanwege de gewenning en bekendheid in en met de wijk. Mochten ze dan toch gaan verhuizen, dan moet de locatie aan specifieke wensen voldoen. Er moet, op loopafstand, een moskee zijn, Islamitische slagerij, openbaar vervoer, markt, dokter, apotheek en een bakkerij. Daarnaast kan op

basis van de resultaten geconcludeerd worden dat Turkse en Marokkaanse (toekomstige) ouderen de wens hebben om transnationaal oud te worden. Hoe die verdeling is tussen herkomstland en Nederland, is afhankelijk van de persoon. Tot slot wilt men het liefst gemixt wonen, dat betekent alle ethniciteiten. Het belangrijkste voor deze doelgroep is niet de etniciteit, maar dat ze een 'goede' buur hebben.

Wensen en behoeften in welzijn

Wat betreft de wensen en behoeften in welzijn, kan geconcludeerd worden dat de Turkse en Marokkaanse (toekomstige) ouderen momenteel een groot sociaal leven hebben. Waarbij men vrijwel altijd of vrijwilligerswerk doet of mantelzorger is. De ouderen willen graag iets betekenen voor een ander; het gevoel van samen en community is groot. Daarom is er veel behoefte aan een ontmoetingsruimte met (ook specifieke religie en cultuurgerelateerde) activiteiten.

Wensen en behoeften in zorg

Op basis van de data kan geconcludeerd worden dat Turkse en Marokkaanse (toekomstige) ouderen bijna altijd een zorgbehoefte hebben. Professionele zorg wordt echter nog vaak vermeden door communicatieproblemen (slechte beheersing Nederlandse taal en/of analfabetisme) en onbekendheid. Bovendien wordt in de literatuur gesproken over de verwachting die er heerst onder Turkse en Marokkaanse ouderen dat de kinderen de zorg op zich zullen nemen. Uit dit onderzoek blijkt echter dat die verwachting er niet is, maar de wens wel. Vrijwel alle respon-

denten stellen dat ze het prettig zouden vinden als de kinderen de zorg op zich zullen nemen wanneer zij hulpbehoevend worden, maar verwachten dit niet. Dit omdat zij veronderstellen dat hun kinderen geen tijd hebben doordat zij allemaal een eigen leven hebben, met een partner, kinderen en werk.

Ideaaltypisch zien de meeste respondenten dat de zorg op maat geregeld wordt, waarbij er een goede afstemming is tussen familie en professionals en waarbij rekening wordt gehouden met cultuur en religie.

Conclusie

Op basis van de resultaten kan geconcludeerd worden dat veel woonwensen en zorgbehoeften die Turkse en Marokkaanse (toekomstige) ouderen hebben, overeen komen met autochtone ouderen. Er zijn echter enkele verschillen, waaronder minimaal twee slaapkamers, lage woonlasten, dicht bij specifieke voorzieningen en zorg op maat. Communicatieproblemen en onbekendheid van het huidige systeem van woningtoewijzing en het zorgsysteem

en de mogelijkheden die er zijn is een belangrijk aandachtspunt. Hierbij kan geconcludeerd worden dat het huidige systeem of onvoldoende bekend is, of onvoldoende aansluit bij de capaciteiten van de Turkse en Marokkaanse ouderen. Dit maakt het een maatschappelijk vraagstuk. Daarnaast kan het huidige netwerk van de oudere migranten een cruciale rol spelen in het verkrijgen van toegang toe en het begrijpen van het systeem.

Colofon

Sanne Geers (Rotterdam, 1993), heeft voor SOR het onderzoek naar de woonwensen en zorgbehoeften van Turkse en Marokkaanse (toekomstige) ouderen uitgevoerd. In 2017 studeerde zij af aan de Erasmus universiteit in Rotterdam, met de studie Grootstedelijke Vraagstukken en Beleid. Al tijdens haar studie raakte Sanne geïnteresseerd in migranten. Het gevolg was dat zij haar master thesis in Los Angeles, Verenigde Staten, schreef over de gezinsherenigingsintenties van Midden-Amerikaanse arbeidsmigranten.

